

TESTOVÁ
FORMA

A

Meno:

Priezvisko:

Test zo slovenského jazyka a literatúry

Celoslovenské testovanie žiakov 5. ročníka ZŠ

T5-2017

KÓD TESTU

2662

Milí žiaci,

máte pred sebou test zo slovenského jazyka a literatúry.

- Test obsahuje 3 ukážky a 30 testových úloh.
- Úlohy 01 – 21 sa vzťahujú na ukážky.
- Úlohy 22 – 30 sa nevzťahujú na ukážky.
- V teste je:
 - 20 úloh s výberom jednej správnej odpovede zo štyroch možností A, B, C, D,
 - 10 úloh s tvorbou krátkej odpovede.
- Svoje odpovede zapisujte priamo do testu. Ak niektorú úlohu neviete vyriešiť, pokračujte v riešení ďalšej úlohy. Do odpovedového hárka zapisujte odpovede až vtedy, keď ste presvedčení, že ich už nebudete meniť.
Prosím, píšete čitateľne.
- **Hodnotené budú len odpovede správne zapísané v odpovedovom hárku.** Každá správna odpoveď bude hodnotená 1 bodom.
- Pri zapisovaní odpovedí používajte pero, ktoré píše namodro.
- Pracujte sústredene a každú úlohu si pozorne prečítajte.
- Na vypracovanie testu máte 60 minút.

Prajeme vám veľa úspechov.

Ukážka 1

Tatry

Je veľa výkladov, ako vznikli Tatry. Povešť vraví, že matka Zem mala prekrásnu dcéru Tatru, ktorú nesmierne ľúbila. Preto jej stvorila krásne hory a podľa nej ich pomenovala Tatry.

Čo hovoria vedci? Profesor Václav Chaloupecký vraví, že Tatry pomenovali obyvatelia, ktorí v týchto krajoch sídlili ešte pred príchodom Slovanov. Iný vedec tvrdí, že Tatry sú odvodené od ázijského slova tamra – temný, tmavý. Taká je farba do neba čnejúcich tatranských štítov. Ján Melich Tatry odvodzuje z praslovanského slova tritri, čo znamenalo bralá. Aj táto verzia je pravdepodobná. Iní tvrdia, že Tatry súvisia so zvukomalebným slovom trtr – je to zvuk, ktorý vydávajú skaly, keď do seba narážajú.

Prastaré slovo Tatry sa teda nedá jednoznačne vyložiť, no ich názov bol vždy približne rovnaký: Tritri, Triti, Turtur, Tortol, Tarchal a pod. Po prvý raz sa názov Tatry vyskytuje v latinskej listine pražského biskupstva z roku 1086. V listine kráľovského vojvodu Boleslava z roku 1255 je tiež názov Tatry.

Na ukážku 1 sa vzťahujú úlohy 01 – 07

01. Aká je hlavná myšlienka ukážky?

- A** Tatry sa spomínajú v historických listinách.
- B** Tatry pomenovali predchodcovia Slovanov.
- C** Je mnoho vysvetlení, ako vznikol názov Tatry.
- D** Prastaré slovo Tatry sa dá jednoznačne vysvetliť.

02. V ukážke vyhľadaj chýbajúci údaj v tabuľke a doplň ho.

Slovo	Pôvod slova
tamra	
tritri	praslovanské slovo

03. Podľa povesti v ukážke je názov slovenských veľhôr

- A** pomenovaný podľa Triti.
- B** pomenovaný podľa prekrásnej Tatry.
- C** odvodený od slova tamra.
- D** odvodený od zvukomalebného slova trtr.

04. Podľa ukážky slovo *tritri* v minulosti znamenalo

- A** temný.
- B** tmavý.
- C** bralá.
- D** skaly.

05. Podľa ukážky autorom myšlienky, že pomenovanie Tatier vzniklo zo slova *tritri*, je

- A** Ján Melich.
- B** Václav Melich.
- C** Ján Chaloupecký.
- D** Václav Chaloupecký.

06. V ktorej možnosti sú správne uvedené gramatické kategórie čísla a pádu prídavného mena v nasledujúcej vete?

Preto jej stvorila krásne hory a podľa nej ich pomenovala Tatry.

- A** jednotné číslo, nominatív
- B** množné číslo, nominatív
- C** jednotné číslo, akuzatív
- D** množné číslo, akuzatív

07. Urči čas slovesa v nasledujúcej vete.

V týchto krajoch sídlili ešte pred príchodom Slovanov.

Ukážka 2

Dážď a pekné počasie

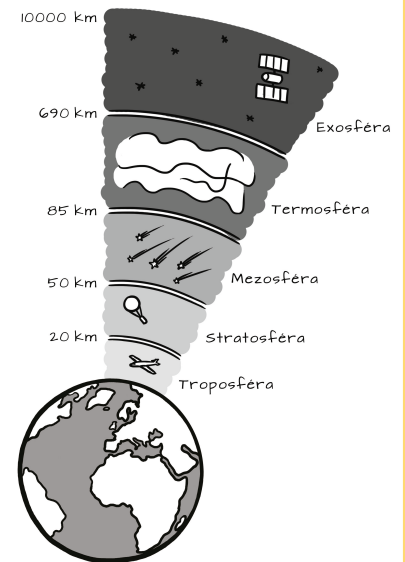
Kozmonauti boli prví ľudia, čo videli Zem z výšky. Farebné filmy a fotografie, ktoré priviezli, nám ju ukazujú ako modrú planétu, zahalenú stále sa pohybujuúcimi oblakmi.

Zem je obklopená vrstvou vzduchu, vodnej pary a plynu: atmosférou. Bez atmosféry by nebol život na Zemi. Chráni nás pred niektorými nebezpečnými slnečnými lúčmi, udržiava vlhkosť nevyhnutnú pre rastliny, zvieratá a ľudí.

Vzduch, ktorý obklopuje Zem a ktorý dýchame, neustále prúdi. Stúpa a klesá, ohrieva sa alebo ochladzuje, znižuje svoju vlhkosť alebo sa mení na vodnú paru – podľa oblasti, ktorou prechádza. Všetky tieto premeny a premiestňovanie vzduchu prinášajú dážď alebo pekné počasie.

Veda, ktorá neprestajne študuje pohyby atmosféry, jej zloženie, zmeny teploty a tlaku, sa nazýva meteorológia. S pomocou veľmi dokonalých meracích prístrojov sa meteorológovia snažia predpovedať, aké bude počasie.

Meteorologické predpovede sú veľmi prospešné pre poľnohospodárstvo, bezpečnosť lodnej a leteckej dopravy i pre ostatné činnosti. A dlhodobé predpovede počasia využívame aj my pri plánovaní prázdninových pobytov či víkendov.

Na ukážku 2 sa vzťahujú úlohy 08 – 14

08. Ktorá možnosť podľa ukážky nepatrí k premenám vzduchu prinášajúcim dážď alebo pekné počasie?

- A** Znižovanie alebo zvyšovanie vlhkosti vzduchu.
- B** Ohrievanie alebo ochladzovanie vzduchu.
- C** Dýchanie a vydychovanie vzduchu.
- D** Stúpanie a klesanie vzduchu.

09. Vypíš z prvého odseku ukážky slovo podobného významu k slovu *mraky*.

10. V ukážke o užitočnosti predpovede počasia informuje

- A** prvý odsek.
- B** druhý odsek.
- C** štvrtý odsek.
- D** piaty odsek.

11. Kľúčové slová v druhom odseku ukážky sú

- A** slnečné lúče.
- B** atmosféra Zeme.
- C** prúdenie vzduchu.
- D** planéta Zem.

12. Čo spôsobuje zmenu počasia podľa ukážky?

- A** premena a prúdenie vzduchu
- B** meteorologické predpovede
- C** len nebezpečné slnečné lúče
- D** len pohybujúce sa oblaky

13. V ktorej možnosti je ľudová predpoveď počasia?

- A** V noci pasie zlaté stáda, ráno končí jeho vláda.
- B** Katarína na ľade, Vianoce na blate.
- C** Jedno slnce stojí za všetky hviezdy.
- D** Ani lístok sa bez vetra nepohne.

14. Z ukážky vypíš presný názov vedy študujúcej vrstvu vzduchu okolo Zeme.

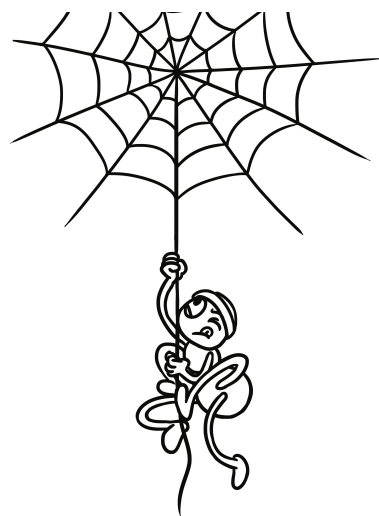
Ukážka 3

Kniha (*Kalam*) *búrske oriešky* od Štefana Moravčíka a Danuše Dragulovej-Faktorovej prináša pochúťky pre maškrtníkov slova. Básnici sa v nej hrajú a žonglujú so slovami ako s loptičkami. Ved' posúďte sami, čo vytvoril jeden z nich, Boris Droppa.

Činky z pavučinky

Zo striebornej pavučinky
uplietol si pavúk činky.
Chcel mať svaly ako skaly,
aby sa ho všetci báli.

Každou nohou dvíhal činku,
hravo, ale bez účinku.
Zabudol, že z pavučinky
činky sú len pre slečinky.

Na ukážku 3 sa vzťahujú úlohy 15 – 21

15. Druhá strofa ukážky končí slovom

- A** činky.
- B** účinku.
- C** báli.
- D** slečinky.

16. Vypíš z ukážky prirovnanie.

17. Podľa ukážky si pavúk uplietol činky, aby

- A** si zlepšil zdravotný stav.
- B** bol postrachom pre hmyz.
- C** zachytil v pavučine muchy.
- D** prilákal zvieratká k športu.

18. Na základe ukážky pavúk usilovným tréningom

- A** dosiahol veľké svaly.
- B** získal dobrú kondíciu.
- C** nedosiahol žiadny výsledok.
- D** nezískal žiadnych obdivovateľov.

19. V ktorej možnosti je podľa ukážky uvedená nepravdivá informácia?

- A** Boris Droppa – básnik
- B** Štefan Moravčík – ilustrátor
- C** Činky z pavučinky – názov básne
- D** (Kalam)búrske oriešky – názov knihy

20. Podľa ukážky je *maškrtník slova* ten, kto

- A** sa pri čítaní rád občerství.
- B** rád daruje priateľovi knihu.
- C** si občas vytrhne strany z kníh.
- D** rád číta hravé básnické výmysly.

21. Vypíš z ukážky slovo, ktoré sa v druhej strofe rýmuje so slovom *slečinky*.

Úlohy 22 – 30

22. V ktorej možnosti sú slová v správnom abecednom poradí?

- A** kabát, každá, každý, kvapka
- B** každá, každý, kvapka, kabát
- C** kabát, každá, kvapka, každý
- D** každá, každý, kabát, kvapka

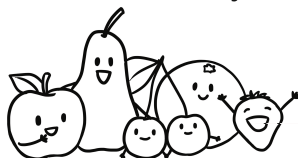
23. Ktorým slovným spojením je v nasledujúcej vete vyjadrené *cestovanie*?

Aj keď si občas obul túlavé topánky, ich jazyky ho presvedčili, aby zostal doma.

- A** obul topánky
- B** zostal doma
- C** túlavé topánky
- D** jazyky presvedčili

24. Pomenuj nasledujúcu ukážku.

*Srdečne Vás pozývame na Ochutnávku zdravej výživy, ktorá sa uskutoční
27. 11. 2017 o 17.00 hod. v jedálni našej školy. Tešíme sa na vás.
Rada rodičov a učiteľia našej základnej školy*

25. Napíš slovom, koľko základných číseliek je v nasledujúcej vete?

Na štvrtý deň dosiahli traja zo šiestich horolezcov svoj cieľ.

26. V ktorej možnosti sú správne doplnené *i, í, y, ý* do slov v nasledujúcich vetách?

*V obchode kupujeme kr_šťálový cukor. Podaj m_ pero. Rytieri dob_jali hrad.
Počujem p_skanie vlaku.*

- A** i, y, ý, í
- B** y, í, í, ý
- C** i, y, í, ý
- D** y, i, ý, í

27. Ktorý slovný druh je najpočetnejšie zastúpený v nasledujúcej vete?

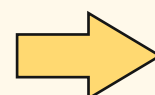
Náš malý Dunčo opatrne zdvihol labku.

- A** podstatné mená
- B** príslovky
- C** prídavné mená
- D** slovesá

28. Ktorým *vybraným slovom* *po* s nahradíš podčiarknuté slovo v nasledujúcej vete?

V jedno daždivé ráno na mňa Leonardo zamňaukal.

29. Zo slova *festival* vypíš všetky obojaké spoluhlásky.

30. Porovnaj úryvky.

1. úryvok

Je to ostrov uprostred Smotanového mora, ktoré sa pri prílive pení ako tá najsladšia šľahačka. Jeho pobrežie netvorí obyčajný piesok, ale delikatesné granuly, do ktorých, ak sa mu bude chcieť, sa môže zahrabať až po krk a chrumkať od rána do večera.

2. úryvok

Grónsko je najväčší ostrov sveta. Leží v severnej časti Atlantického oceánu. Takmer celý povrch ostrova pokrýva ľadovec, hrubý až 3 km. Vo vnútrozemí je priemerná zimná teplota -48°C . Grónske hospodárstvo sa opiera o rybolov. Obyvatelia sú Eskimáci, ktorí hovoria grónčinou.

Ktoré tvrdenie o uvedených úryvkoch je pravdivé?

- A** Oba úryvky sú umelecké texty.
- B** Druhý úryvok je umelecký text.
- C** Prvý úryvok je vecný text.
- D** Druhý úryvok je vecný text.

KONIEC TESTU

Použitá literatúra

- LAMBLINOVÁ, S.: *Moja prvá encyklopédia*. Martin: Fortuna Print, spol. s. r. o., 1989, s. 66 – 67. ISBN 80-85224-69-0.
- MORAVČÍK, Š., DRAGULOVÁ-FAKTOROVÁ, D.: *(Kalam)búrske oriešky*. Martin: Matica slovenská, 2003, s. 131. ISBN 80-7090-707-X.
- PAVLOVIČ, J.: Tatry. In *Podivuhodné príbehy našich slov*. Martin: NEOGRAFIA, 2004, s. 159 – 160. ISBN 80-7090-751-7.
- ŠUBRT, J., VANDOVÁ, A.: *S maliarom okolo sveta*. Bratislava: Mladé letá, 1989, s. 350 – 352. ISBN 80-06-00084-0.
- ULIČIANSKY, J.: *Leonardo kocúr z ulice*. Bratislava: Trio Publishing, s. r. o., 2013, s. 9 – 12. ISBN 978-80-89552-84-9.

Z didaktických dôvodov boli ukážky upravené.

© Ilustrácie: Mgr. Alica Záhorská